

פרשות ויקהל-פיקודי: כשהצפרדע השמנה שרה הרב אלישע וולפין

חברים יקרים,

פעם בשנה אנחנו, רבני הקהילה המסורתיים בישראל, זוכים לפינוק של ממש. שלושה ימים של למידה אינטנסיבית "מחוץ לקופסא". הסמינר ממומן על ידי משפחה יהודית אמריקאית שמאוד אוהבת את ישראל, וחשוב לה מאוד לתמוך בקולות יהודיים "אחרים" בישראל. המשפחה הזאת תומכת ברבנים מכל הזרמים שאינם מקבלים מימון מהמדינה (קרי, הרבנות הראשית).

הלמידה השנה עסקה באומנות הניגון. או ליתר דיוק, האופן שבו נוצר ניגון, וכיצד ניגון מייצר קהילה. כמה מתאים לפרשות ויקהל-פיקודי! שתי הפרשות האלה מחוברות השנה (ככל שנה לא מעוברת), והן סוגרות את ספר שמות.

משה יורד מהר סיני, בפעם השנייה, והוא מקהיל את כל העם - נשים, גברים וטף. האיש כבד הפה הזה משתף אותם בלמידה שהוא חווה (מחוץ לקופסא) על הר סיני. הוא מספר להם על אומנות המשכן: כיצד מקימים בית שבו יכולה לשכון הנוכחות האלוהית. למעשה, לאחר שמונים ימים מאוד אינטנסיביים של לימודי אדריכלות רוחנית מתחיל הסטאז'!

הסטאז' היה הצלחה כבירה. בתום שתי הפרשות הללו יקרה דבר מופלא: הענן האלוהי ירד וימלא את המשכן.

כדי ליהנות באמת מהפרשות הללו אנחנו חייבים להרפות מהביקורת שיש לעיניים המודרניות שלנו כשהן באות לקרוא את הטקסט העתיק. השנה אנחנו לומדים את כתבי הרמב"ם אצלנו בקהילה. החלק הראשון של "מורה נבוכים" מוקדש ברובו לאופן שבו צריך לקרוא את התורה. הרמב"ם אומר בצורה שלא משתמעת לשתי פנים: את התורה בכלל, ואת הפרשות האלו בפרט, חייבים לקרוא קריאה מטאפורית. זו הזדמנות אדירה, החוזרת כל שנה, לבדוק כיצד נראים המבנים הרבים של חיינו - הן הפיזיים והן הנפשיים/רוחניים. האם שוכנת בהם שכנית אל? או שמא שממה רוחנית ונפשית?

כשכבד הפה והלשון הזה הקהיל את כל העם, הוא הצליח באופן פלאי למדי להעביר להם את אומנות המשכן - אומנות הנוכחות!

כל פעם שכל עם ישראל - גברים נשים וטף - מתקהל קורים דברים גדולים. יש שיגידו שהקסם טמון ביכולת הנדירה של העם המפולג הזה להתייצב ברגעי שיא שכאלה כאיש אחד.

אבל אם העם הזה כל כך מפולג (והוא מפולג!), מה מאפשר את רגעי הקסם הללו? מה מייצר רגעי אחדות שמביאים אלוהות לעולם והארה אל המחשכים?

השבוע למדתי שהסוד טמון בניגון. אבל לא רק בניגון עצמו, אלא בעיקר באנשים השרים אותו. והסוד הפנימי עוד יותר, הוא דווקא בקיומם של מגוון גדול של קולות ששרים ביחד! כשקולות הזייפנים חוברים אל הקולות ה"מקצוענים", והקולות השמימיים מצטרפים אל אלו "הקרפדיים", אז נוצר ניגון, נוצרת אחדות מסוג אחר. ואז נוצר ערוץ תקשורת עם המרומים.

עד השבוע חשבתי שרק רבי נחמן, בתיווכה של נעמי שמר, ידע את הסוד הזה (שירת העשבים כמובן, שיר שאני מרבה לצטט). בסמינר השבוע למדתי שיש אינסוף טקסטים מכוננים, אשר כולם עוסקים לא רק בחשיבות הניגון והשירה, אלא בקסם הנוצר מריבוי הקולות - עד כדי קקפוניה.

בדיעבד זה "הגיוני" למדי. בין אם האלוהים שאתם מאמינים בו הוא אלוהי האינסוף (הגישה הקבלית לאלוהות), ובין אם הוא "סך כל היש" (הגישה הפנתאיסטית וה"חילונית"), הרי כלולים בו כל הקולות הקיימים או האפשריים. ולכן, רק כשכל הקולות מתקהלים ונוכחים - כן, גם המזייפים וגם הקרפדיים - מתגלה האלוהות בעולם.

שרנו הרבה השבוע (אגב, שרנו, וחזרנו ושרנו, ושוב חזרנו ושרנו רק ניגון אחד!!! סביבו היה הסמינר כולו!), אבל גם למדנו לא מעט טקסטים מרוממי רוח. הנה אחד מני רבים:

אמרו על דוד המלך: בשעה שסיים [לשורר את] ספר תהילים זחה דעתו עליו. אמר לפני ריבונו של עולם: "כלום יש דבר בעולם שאמר שירה כמותי"??? מזדמנה לו צפרדע אחת. אמרה לו: "אל תזוח דעתך עליך, ש(כי) אני אומרת שירה יותר ממך, ועל כל שירה ושירה שאני אומרת אני ממשילה עליה שלשת אלפים משל [דברי חכמה אלוהיים]..." (ילקוט שמעוני, תהילים ק"ג).

כן, גם קולה של הצפרדע אומר שירה והלל למקור החיים. גם קולה של הצפרדע מגלה משלים של חכמה ותבונה. אבל, חכמתה שמורה רק למי שלא שופט, שלא משווה, שלא לכוד בחיפוש המתמיד של סטנדרטים.

כל עוד ישנה תחרות בעולם: מי טוב יותר? מי ראוי יותר שישמע? מי חכם יותר? מי נכון יותר? נחסמת החכמה. שלוש פעמים בתורה משה מקהיל את כל עם ישראל. ולרגעים ספורים של קסם אין מעמדות, אין יותר ואין פחות, אין טוב ואין רע, אין נכון ואין לא נכון.

יש רק ענווה גדולה.

ענווה, במובן של זכותו וחובתו של כל קול להישמע.

ענווה, מלשון מענה: כשהשירה הקקפונית שלנו עולה, היא נענית בשירת החכמה של העליונים. ענווה, כי שירת החכמה של העליונים היא לא יותר מהד קסום של השירה שעולה מהתחתונים.

נסיים בטקסט נוסף, מהרב אברהם הכהן קוק - איך שירת היחיד מוצאת תשובות אלוהיות בתוכו של האדם פנימה, וכשהיא חוברת אל שירת האומה, ועוד יותר, כשהיא מתדבקת בשירת האדם באשר הוא אדם, כל שאיפותיו מתגשמות: יש שהוא שר את שירת נפשו, ובנפשו הוא מוצא את הכל, את מלא הסיפוק הרוחני במילואו. ויש שהוא שר שירת האומה, יוצא הוא מתוך המעגל של נפשו הפרטית, שאינו מוצא אותה מורחבת כראוי, ולא מיושבת ישוב אידיאלי, שואף למרומי עז, והוא מתדבק באהבה עדינה עם כללותה של כנסת ישראל, ועמה הוא שר את שירה, מצר את צרותיה.... וחוקר באהבה ובחכמת לב [מתוך הפרשה שלנן] את תוכן רוחה הפנימי [האלוהי]. ויש אשר עוד תתרחב נפשו, עד שיוצא ומתפשט מעל גבול ישראל, לשיר את שירת האדם. רוחו הולך ומתרחב

בגאון כללות האדם והוד צלמו, שואף את תעודתו הכללית ומצפה להשתלמותו העליונה. וממקור
חיים זה, הוא שואב את כללות הגיונותיו ומחקריו, שאיפותיו וחזיונותיו. (אורות הקודש, כרך ב', עמ'
תמ"ד).

תודה לאנשים הטובים שמאמינים בפלורליזם, שבחזונם ובכספם אפשרו לנו לצאת מהקופסא, כדי
לשיר שיר אחד בודד במשך שלושה ימים, רק כדי להרחיב את ליבנו ואת שמיעתנו, כדי שנלמד לתת
לכל קולות האדם להדהד בחדרי ליבנו.

בלבבי משכן אבנה.

שבת שלום,

אלישע